TEISINGUMO TEISMO (pirmoji kolegija) SPRENDIMAS

2020 m. kovo 26 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Vartotojų apsauga – Vartojimo kredito sutartys – Direktyva 2008/48/EB – 3 straipsnio g punktas, 10 straipsnio 2 dalis ir 22 straipsnio 1 dalis – Suderinimo apimtis – Sąvoka „kredito kaina be palūkanų“ – Direktyva 93/13/EEB – 1 straipsnio 2 dalis – Nesąžiningos sąlygos sutartyse su vartotojais – Bendros kredito kainos be palūkanų ribos – Sutarties sąlygos, atspindinčios įstatymų ir kitų teisės aktų imperatyvias nuostatas – Netaikymas“

Byloje C-779/18

dėl *Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich* (Silezijos Semianovicų apylinkės teismas, Lenkija) 2018 m. lapkričio 9 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2018 m. gruodžio 12 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Mikrokasa S.A.,

Revenue Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz inwestycyjny Zamknięty

prieš

XO

TEISINGUMO TEISMAS (pirmoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas J.-C. Bonichot, teisėjai M. Safjan, L. Bay Larsen, C. Toader (pranešėja) ir N. Jääskinen,

generalinis advokatas G. Hogan,

posėdžio sekretorius M. Aleksejev, skyriaus vadovas,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2019 m. lapkričio 13 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– *Mikrokasa S.A.*, atstovaujamos *radca prawny* M. Kamiński,

– Lenkijos vyriausybės, atstovaujamos B. Majczyna, M. Kamejsza-Kozłowska ir D. Lutostańska,

– Europos Komisijos, atstovaujamos G. Goddin, K. Herbout-Borczak, A. Szmytkowska ir N. Ruiz García,

susipažinęs su 2019 m. gruodžio 19 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

* Proceso kalba: lenkų.

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais (OL L 95, 1993, p. 29; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 288) ir 2008 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/48/EB dėl vartojimo kredito sutarčių ir panaikinančios Tarybos direktyvą 87/102/EEB (OL L 133, 2008, p. 66; klaidų ištaisymai OL L 207, 2009, p. 14; OL L 199, 2010, p. 40; OL L 234, 2011, p. 46 ir OL L 36, 2015, p. 15) išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant dvi bylas, kurias prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas sujungė, tarp atitinkamai *Mikrokasa S.A*. bei *Revenue Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz inwestycyjny Zamknięty* (toliau – *Revenue*) ir XO dėl reikalavimų sumokėti sumas, mokėtinas pagal dvi vartojimo kredito sutartis.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Direktyva 93/13

3 Direktyvos 93/13 13 ir 24 konstatuojamosiose dalyse nustatyta:

„kadangi daroma prielaida, jog valstybių narių įstatymų ar kitų teisės aktų nuostatose, kurios tiesiogiai ar netiesiogiai nustato su vartotojais sudaromų sutarčių sąlygas, nėra nesąžiningų sąlygų; kadangi dėl to, atrodo, kad nėra būtina kontroliuoti kaip vykdomos tos sąlygos, kurios atspindi įstatymų ar kitų teisės aktų privalomąsias nuostatas ir tarptautinių konvencijų, prie kurių valstybės narės arba Bendrija yra prisijungusios, principus ar nuostatas; kadangi tuo požiūriu 1 straipsnio 2 dalyje pateikiama formuluotė „įstatymų ar kitų teisės aktų privalomosios nuostatos“ numato ir normas, kurios pagal įstatymą yra taikomos susitariančioms šalims, jei nebuvo susitarta kitaip;

<…>

kadangi valstybių narių teismai arba administracinės institucijos privalo disponuoti pakankamomis bei veiksmingomis priemonėmis apsisaugojant nuo nuolatinio nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais taikymo.“

4 Šios direktyvos 1 straipsnyje numatyta:

„1. Šia direktyva siekiama suderinti valstybių narių įstatymus ir kitus teisės aktus susijusius su nesąžiningomis sąlygomis pardavėjo ar tiekėjo su vartotoju sudaromose sutartyse.

2. Sutarčių sąlygoms, atspindinčioms įstatymų ar kitų teisės aktų privalomąsias nuostatas ir tarptautinių konvencijų, prie kurių yra prisijungusios valstybės narės ar Bendrija, nuostatas ar principus, ypač transporto srityje, šios direktyvos nuostatos nėra taikomos.“

5 Direktyvos 93/13 3 straipsnyje apibrėžiamos sąlygos, kuriomis verslininko su vartotoju sudarytoje sutartyje esanti sąlyga yra laikoma nesąžininga.

6 Tos pačios direktyvos 6 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Valstybės narės nustato, kad nesąžiningos sąlygos naudojamos sutartyje, kurią pardavėjas ar tiekėjas [verslininkas] sudaro su vartotoju taip, kaip numatyta jų nacionalinės teisės aktuose, nebūtų privalomos vartotojui, ir kad sutartis ir toliau būtų šalims privaloma tomis sąlygomis, jei ji gali išlikti be nesąžiningų nuostatų [tolesnis sutarties vykdymas yra galimas panaikinus nesąžiningas sąlygas].“

7 Direktyvos 93/13 7 straipsnio 1 dalis suformuluota taip:

„Valstybės narės užtikrina, kad vartotojų ir konkurentų naudai egzistuotų pakankamos ir veiksmingos priemonės, užkertančios kelią nuolatiniam nesąžiningų sąlygų naudojimui sutartyse, pardavėjų ar tiekėjų sudaromose su vartotojais.“

Direktyva 2008/48

8 Direktyvos 2008/48 7, 9, 19, 20 ir 44 konstatuojamosios dalys suformuluotos taip:

„(7) Siekiant sudaryti palankesnes sąlygas gerai veikiančios vidaus rinkos vartojimo kreditų srityje kūrimuisi, būtina numatyti suderintą Bendrijos sistemą keliose pagrindinėse srityse. Atsižvelgiant į nuolat besiplečiančią vartojimo kreditų rinką ir augantį Europos piliečių mobilumą, į ateitį orientuoti Bendrijos teisės aktai, kuriuos galima pritaikyti prie būsimų kredito formų ir kurie suteikia valstybėms narėms tinkamą jų įgyvendinimo lankstumo lygį, turėtų padėti sukurti modernią vartojimo kreditų teisės bazę. <…>

<…>

(9) Būtinas visiškas suderinimas, siekiant užtikrinti, kad visi Bendrijos vartotojai naudotųsi aukštu ir vienodu jų interesų apsaugos lygiu, ir siekiant sukurti tikrą vidaus rinką.

<…>

(19) Siekiant, kad vartotojai galėtų priimti sprendimus turėdami visą reikiamą informaciją apie faktus, prieš sudarydami kredito sutartis jie turėtų gauti pakankamai informacijos apie kredito sąlygas ir kainą bei apie savo įsipareigojimus; šią informaciją jie gali pasiimti ir apsvarstyti. Siekiant užtikrinti kuo didesnį pasiūlymų skaidrumą ir palyginamumą, tokia informacija turėtų visų pirma apimti visoje Bendrijoje tokiu pačiu būdu nustatytą ir kreditui taikomą bendros kredito kainos metinę normą. <…>

(20) Bendra kredito kaina vartotojui turėtų apimti visas išlaidas, įskaitant palūkanas, komisinius, mokesčius, mokesčius už kredito tarpininkų paslaugas ir bet kuriuos kitus su kredito sutartimi susijusius mokesčius, kuriuos turi sumokėti vartotojas, išskyrus mokesčius notarui. Kreditorių faktinės žinios apie išlaidas turėtų būti įvertinamos objektyviai, atsižvelgiant į profesinio atidumo reikalavimus.

<…>

(44) Siekiant užtikrinti rinkos skaidrumą bei stabilumą ir kol vyks tolesnis derinimas, valstybės narės turėtų užtikrinti, kad būtų nustatytos tinkamos priemonės kreditoriams kontroliuoti arba prižiūrėti.“

9 Kaip nurodyta Direktyvos 2008/48 1 straipsnyje, šios direktyvos tikslas – suderinti tam tikrus valstybių narių taisyklių, susijusių su vartojimo kredito sutartimis, aspektus.

10 Šios direktyvos 3 straipsnyje nustatyta:

„Šioje direktyvoje taikomos tokios sąvokų apibrėžtys:

a) vartotojas – fizinis asmuo, kuris sandoriuose, kuriems taikoma ši direktyva, veikia siekdamas tikslų, nesusijusių su jo užsiėmimu, verslu ar profesija;

<…>

g) bendra kredito kaina vartotojui – visos išlaidos, įskaitant palūkanas, komisinius, mokesčius ir bet kuriuos kitus su kredito sutartimi susijusius mokesčius, kuriuos reikalaujama, kad vartotojas sumokėtų, ir kurie yra žinomi kreditoriui, išskyrus mokesčius notarui; taip pat įskaičiuojamos su kredito sutartimi susijusių papildomų paslaugų išlaidos, visų pirma draudimo įmokos, jei papildomai privaloma sudaryti paslaugų sutartį siekiant gauti kreditą apskritai arba taikyti skelbiamas nuostatas ir sąlygas;

h) bendra vartotojo mokama suma – bendros kredito sumos ir bendros kredito kainos vartotojui suma;

<…>“

11 Minėtos direktyvos 5 straipsnyje „Informavimas prieš sudarant sutartį“ nustatyta:

„1. Likus pakankamai laiko iki vartotojui taps privaloma kredito sutartis arba pasiūlymas kreditorius ir, kai taikoma, kredito tarpininkas, remdamasis kreditoriaus siūlomomis kredito nuostatomis ir sąlygomis bei, jei taikoma, vartotojo pareikštais pageidavimais ir pateikta informacija, pateikia vartotojui informaciją, kurios reikia, kad jis galėtų palyginti skirtingus pasiūlymus, siekdamas priimti informacija pagrįstą sprendimą dėl kredito sutarties sudarymo. Ši informacija popieriuje arba kitoje patvarioje laikmenoje pateikiama naudojant II priede nurodytą „Europos tipinės informacijos apie vartojimo kreditą“ formą. Laikoma, kad kreditorius įvykdė šioje dalyje ir Direktyvos 2002/65/EB 3 straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytus informavimo reikalavimus, jei jis pateikė „Europos tipinę informaciją apie vartojimo kreditą“.

Šioje informacijoje nurodoma:

<…>

c) bendra kredito suma ir sąlygos, reglamentuojančios lėšų išmokėjimą;

<…>

g) bendros kredito kainos metinė norma ir bendra vartotojo mokama suma, pateikiant tipinį pavyzdį, kuriame būtų paminėtos visos prielaidos, naudotos šiai normai apskaičiuoti; jei vartotojas pranešė kreditoriui apie jo pasirinkto kredito vieną ar kelis elementus, pavyzdžiui, kredito sutarties trukmę ir bendrą kredito sumą, kreditorius atsižvelgia į šiuos elementus; jeigu kredito sutartyje numatomi skirtingi lėšų išmokėjimo būdai su skirtingais mokesčiais ar kredito palūkanų normomis ir kreditorius remiasi I priedo II dalies b punktu, jis privalo nurodyti, kad kiti lėšų išmokėjimo būdai šios rūšies kredito sutartyje gali sukelti aukštesnį metinių palūkanų procentinį dydį;

<…>“

12 Tos pačios direktyvos 10 straipsnyje „Informacija, kuri turi būti pateikta kredito sutartyse“ nustatyta:

„1. Kredito sutartys parengiamos popieriuje arba kitoje patvarioje laikmenoje. Visos susitariančiosios šalys gauna po kredito sutarties egzempliorių. Šis straipsnis neturi įtakos Bendrijos teisę atitinkančioms nacionalinėms taisyklėms dėl kredito sutarčių sudarymo galiojimo.

2. Kredito sutartyje aiškiai ir glaustai nurodoma:

<…>

d) bendra kredito suma ir lėšų išmokėjimą reglamentuojančios sąlygos;

<…>

g) bendros kredito kainos metinė norma ir bendra vartotojo mokama suma, apskaičiuota sudarant kredito sutartį; paminimos visos prielaidos, naudotos šiai normai apskaičiuoti;

<…>

u) kai taikoma, kitos sutarties nuostatos ir sąlygos;

<…>“

13 Direktyvos 2008/48 22 straipsnyje „Suderinimas ir šios direktyvos privalomas pobūdis“ nustatyta:

„1. Kadangi šioje direktyvoje pateikiamos suderintos nuostatos, valstybės narės negali toliau taikyti arba priimti savo nacionalinės teisės aktų nuostatų, besiskiriančių nuo nustatytų šioje direktyvoje.

<…>

3. Valstybės narės taip pat užtikrina, kad nuostatų, kurias jos priima įgyvendindamos šią direktyvą, laikymosi negalėtų būti išvengiama dėl to, kaip suformuluojamos atitinkamų sutarčių nuostatos, visų pirma dėl išmokamų lėšų arba kredito sutarčių, kurioms taikoma ši direktyva, įtraukimo į kredito sutartis, kurių pobūdis arba tikslas suteiktų galimybę išvengti jos taikymo.

<…>“

Lenkijos teisė

Civilinis kodeksas

14 *Kodeks cywilny* (Civilinis kodeksas) 359 straipsnyje nustatyta:

„1. Palūkanos už tam tikrą piniginę sumą mokamos tik tuo atveju, jei to reikalaujama pagal teisinį sandorį, įstatymą, teismo ar kitos kompetentingos institucijos sprendimą.

2. Jeigu palūkanų dydis nenustatytas kitaip, mokamos įstatyme nustatytos palūkanos, lygios Lenkijos nacionalinio banko orientacinės palūkanų normos, padidintos 3,5 procentinio punkto, dydžiui.

2^1. Didžiausios pagal teisinį sandorį mokėtinos palūkanos negali būti daugiau nei du kartus didesnės už metinę įstatyme nustatytą palūkanų normą (didžiausia palūkanų norma).

2^2. Jei pagal teisinį sandorį mokėtinos palūkanos viršija didžiausią palūkanų normą, taikoma didžiausia palūkanų norma.

2^3. Sutarties nuostatos negali panaikinti ar apriboti nuostatų dėl didžiausių palūkanų, net jeigu buvo pasirinkta užsienio teisė. Tokiu atveju taikomos įstatymo nuostatos.

4. Teisingumo ministras Lenkijos Respublikos oficialiajame leidinyje „Monitor Polski“ skelbia pagal teisės aktus taikytinų palūkanų normą.“

15 Minėto kodekso 385^1 straipsnyje nustatyta:

„1. Vartotojui nėra privalomos su juo sudarytos sutarties nuostatos, dėl kurių nebuvo susitarta individualiai, jei pagal šias nuostatas jo teisės ir pareigos aiškinamos priešingai geriems papročiams, iš esmės pažeidžiant vartotojo interesus (neleistinos sutarties nuostatos). Tai netaikoma nuostatoms, kuriomis apibrėžiami pagrindiniai šalių įsipareigojimai, įskaitant kainą arba užmokestį, jeigu jos suformuluotos vienareikšmiškai.

2. Jeigu pagal šio straipsnio 1 dalį sutarties nuostata nėra privaloma vartotojui, šalims yra privalomos likusios sutarties nuostatos.

3. Sutarties nuostatos, dėl kurių nebuvo susitarta individualiai, yra tos, kurių turiniui vartotojas nedarė realios įtakos. Tai visų pirma taikoma sutarties nuostatoms, perimtoms iš kontrahento vartotojui pasiūlytos tipinės sutarties.

<…>“

Vartojimo kredito įstatymas

16 2011 m. gegužės 12 d. *Ustawa o kredycie konsumenckim* (Vartojimo kredito įstatymas; *Dz. U.* Nr. 126, 715 pozicija), redakcija, taikytina klostantis faktinėms aplinkybėms pagrindinėje byloje (toliau – Vartojimo kredito įstatymas), į Lenkijos teisinę sistemą buvo perkelta Direktyva 2008/48.

17 Šio įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 6–8 punktuose apibrėžiamos šios sąvokos:

„bendra kredito kaina – visos išlaidos, kurias vartotojas privalo sumokėti pagal kredito sutartį, visų pirma: a) palūkanos, rinkliavos, komisiniai, mokesčiai ir maržos, jeigu jos yra žinomos kreditoriui; ir b) papildomų paslaugų, ypač draudimo, išlaidos, jeigu jos yra būtinos siekiant gauti kreditą apskritai arba siūlomomis sutarties sąlygomis – išskyrus išlaidas, susijusias su notaro mokesčiais, kuriuos moka vartotojas;

su palūkanomis nesusijusios kredito išlaidos – visos išlaidos, kurių vartotojas patiria dėl vartojimo kredito sutarties, išskyrus palūkanas;

bendra kredito suma – didžiausia bendra pinigų suma (neįskaitant kredito išlaidų), kurią kreditorius suteikia vartotojui pagal kredito sutartį, o sutarčių, kurioms ši didžiausia suma nenumatyta, atveju – bendra pinigų suma (neįskaitant kredito išlaidų), kurią kreditorius suteikia vartotojui pagal kredito sutartį;

bendra vartotojo mokama suma – bendros kredito kainos ir bendros kredito sumos suma.“

18 Minėto įstatymo 13 straipsnyje nustatyta:

„1. Kreditorius arba kredito tarpininkas prieš sudarant vartojimo kredito sutartį privalo patvarioje laikmenoje laiku pateikti šią informaciją vartotojui susipažinti:

<…>

5) bendra kredito suma;

6) kredito grąžinimo data ir būdas;

7) bendra vartotojo mokama suma;

<…>

10) jei taikoma, informacija apie kitas išlaidas, kurias vartotojas turi sumokėti pagal vartojimo kredito sutartį, visų pirma apie palūkanas, komisinius, maržas, mokesčius, įskaitant vienos ar kelių sąskaitų, skirtų mokėjimo operacijoms ir išmokamoms lėšoms registruoti, tvarkymo mokesčius, taip pat mokėjimo priemonių, skirtų mokėjimo operacijoms ir lėšų išmokėjimui atlikti, naudojimo mokesčius, papildomų paslaugų, visų pirma draudimo, išlaidas, jeigu jos žinomos kreditoriui, ir sąlygas, kuriomis tos išlaidos gali būti keičiamos;

11) informacija apie būtinybę sumokėti notarinius mokesčius, jeigu jų yra;

<…>

19 To paties įstatymo 30 straipsnyje nustatyta:

„1. Vartojimo kredito sutartyje, atsižvelgiant į 31–33 straipsnius, turi būti nurodyta:

<…>

2) kredito rūšis;

<…>

4) bendra kredito suma;

5) kredito grąžinimo data ir būdas;

6) kredito palūkanų norma, <…>;

7) faktinė metinė palūkanų norma ir bendra vartotojo mokama suma, apskaičiuota sudarant vartojimo kredito sutartį, paminint visas prielaidas, naudotas jai apskaičiuoti;

8) kredito grąžinimo sąlygos ir data <…>;

9) pareiškimas, kuriame nurodomos palūkanų ir kitų kredito išlaidų mokėjimo datos ir taisyklės, jei kreditorius arba kredito tarpininkas suteikia lengvatinį kredito grąžinimo terminą;

10) informacija apie kitas išlaidas, kurias vartotojas turi sumokėti pagal vartojimo kredito sutartį, visų pirma apie mokesčius, įskaitant vienos ar kelių sąskaitų, skirtų mokėjimo operacijoms ir išmokamoms lėšoms registruoti, tvarkymo mokesčius, taip pat mokėjimo priemonių, skirtų

mokėjimo operacijoms ir lėšų išmokėjimui atlikti, naudojimo mokesčius, komisinius, maržas, papildomų paslaugų, visų pirma draudimo, išlaidas, jeigu jos žinomos kreditoriui, ir sąlygas, kuriomis tos išlaidos gali būti keičiamos;

<…>“

20 To paties įstatymo 36a straipsnyje nustatyta

„1. Didžiausia su palūkanomis nesusijusių kredito išlaidų suma apskaičiuojama pagal formulę:

MPKK ≥ (K × 25 %) + (K × N/R × 30 %),

kurioje simbolių reikšmė yra tokia:

MPKK – didžiausia su palūkanomis nesusijusių kredito išlaidų suma,

K – bendra kredito suma,

n – grąžinimo laikotarpis, nurodant dienų skaičių,

R – metų dienų skaičius.

2. Su palūkanomis nesusijusios kredito išlaidos per visą paskolos laikotarpį negali būti didesnės už bendrą kredito sumą.

3. Su palūkanomis nesusijusių kredito išlaidų pagal vartojimo kredito sutartį dalis, kuri viršija didžiausią su palūkanomis nesusijusių kredito išlaidų, apskaičiuotų 1 dalyje nurodytu būdu, sumą ar bendrą kredito sumą, nėra mokėtina.“

21 Vartojimo kredito įstatymo 47 straipsnyje nustatyta:

„Sutarties nuostatos negali panaikinti ar apriboti įstatyme nustatytų vartotojo teisių. Tokiais atvejais taikomos įstatymo nuostatos.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

22 Dvi bylas, dėl kurių buvo pateiktas šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą ir kurias 2018 m. lapkričio 8 d. sprendimu sujungė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, bankai *Mikrokasa* ir *Revenue* inicijavo prieš XO.

23 Pirmojoje byloje 2016 m. gruodžio 21 d. XO, kaip vartotoja, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 2008/48, su *Mikrokasa* sudarė 4 000 Lenkijos zlotų (PLN, maždaug 940 EUR) paskolos sutartį; paskola turėjo būti grąžinta mokant 30 mėnesinių įmokų iki 2019 m. birželio 28 d. Pagal šią sutartį vartotoja taip pat įsipareigojo sumokėti 600 PLN (maždaug 139 EUR) išankstinį mokestį ir padengti 3 400 PLN (maždaug 790 EUR) administracinių išlaidų. Ji taip pat buvo įpareigota mokėti 7 % dydžio metines sutartines palūkanas, kurių suma – 371,87 PLN (maždaug 86 EUR).

24 Dėl visiško nemokėjimo *Mikrokasa* pareiškė XO ieškinį *Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich I Wydział Cywilny* (Silezijos Semianovicų apylinkės teismas, Lenkija), reikalaudama priteisti iš jos 8 184,53 PLN (apie 1 927 EUR).

25 Kiek tai susiję su antrąja byla, 2016 m. lapkričio 21 d. ta pati vartotoja su *IPF Polska sp. z. o*. internetu sudarė 3 000 PLN (maždaug 703,18 EUR) paskolos sutartį, paskola turėjo būti grąžinta iki 2018 m. gegužės 28 d. Pagal šios sutarties sąlygas vartotoja turėjo sumokėti 2 084 PLN (maždaug 488,46 EUR) komisinį mokestį. Sutartinės palūkanos buvo nustatytos taikant 10 % metinę palūkanų normą, o visa suma siekė 248,41 PLN (maždaug 57 EUR).

26 Iš šios sutarties kylantį skolinį reikalavimą *IPF Polska* perdavė *Revenue* pagal 2017 m. rugpjūčio 16 d. perleidimo sutartį. Pastaroji 2017 m. spalio 27 d. pareiškė ieškinį XO dėl 5 196,68 PLN (maždaug 1 218,09 EUR) sumos nesumokėjimo. *Sąd Rejonowy Lublin Zachód w Lublinie* (Vakarų Liublino apylinkės teismas, Lenkija) priėmė sprendimą dėl mokėjimo įpareigojimo. Vartotojas dėl šio sprendimo pateikė apeliacinį skundą *Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich* (Silezijos Semianovicų apylinkės teismas, Lenkija).

27 Tas teismas nurodo, kad kredito be palūkanų išlaidos pagal abi pagrindinėje byloje nagrinėjamas sutartis buvo apskaičiuotos pagal nacionalinės teisės aktų nuostatose (Vartojimo kredito įstatymo 36a straipsnyje) įtvirtintą formulę ir neviršija maksimalios leistinos sumos.

28 Vis dėlto tas teismas abejoja, ar nacionalinės teisės aktų nuostatos, kuriose nustatyta „kredito kainos be palūkanų“ sąvoka, kuri nėra numatyta Direktyvoje 2008/48, atitinka minėtą direktyvą, visų pirma šia direktyva atliktą visišką suderinimą. Konkrečiai kalbant, reikia kelti klausimą, ar tokios sąvokos nustatymas negali pažeisti Direktyvoje 2008/48 nustatytų tikslų.

29 Be to, kai patiriamos bendros išlaidos be palūkanų, kurios apskaičiuojamos teisės aktų leidėjo pagal Vartojimo kredito įstatymo 36a straipsnyje nustatytą tvarką, šios išlaidos nustatomos neatsižvelgiant į ūkio subjekto faktiškai suteiktas paslaugas ir panaudotus išteklius. Taigi vartotojas neturi galimybės žinoti tikrųjų kredito išlaidų ir būti tinkamai informuotas apie savo teisinę padėtį sudarant sutartį.

30 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui taip pat kyla abejonių dėl Direktyvos 93/13 taikymo esant sąlygoms, atitinkančioms nacionalines nuostatas dėl maksimalios leistinos kainos.

31 Tas teismas pabrėžia, kad Lenkijos teisės aktų leidėjas, priimdamas Vartojimo kredito įstatymo 36a straipsnį, siekė užtikrinti vartotojams sąskaitose faktūrose nurodytų išlaidų ribas, nurodydamas, kad bendra kredito kaina, išskyrus palūkanas, neturi viršyti 55 % bendros kredito sumos metiniu pagrindu, 85 % už dvejus metus ir 100 %, neatsižvelgiant į kredito trukmę.

32 Vis dėlto, šio teismo teigimu, praktiškai ūkio subjektai dažnai renkasi didžiausią leidžiamą sumą pagal teisės aktuose įtvirtintą formulę, nebūtinai atsižvelgdami į faktiškai patirtas išlaidas.

33 Taigi tikėtina, kad ūkio subjektas gaus per didelę ir nepateisinamą naudą vartotojo sąskaita, o tai lemtų akivaizdų neproporcingumą vartotojui, kylantį iš bendros kredito sumos ir bendros kredito kainos palyginimo.

34 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat pažymi, kad dabartinė Lenkijos teismų praktika nėra nuosekli, nes kai kurie teismai nevykdo nesąžiningo pobūdžio išlaidų, nustatytų remiantis Vartojimo kredito įstatymo 36a straipsniu, kontrolės, o kiti teismai šias išlaidas vertina pagal nacionalinės teisės aktuose, kuriais į nacionalinę teisę perkeltas Direktyvos 93/13 3 straipsnis, nustatytus kriterijus.

35 Šiomis aplinkybėmis *Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich* (Silezijos Semianovicų apylinkės teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar [Direktyvos 2008/48 su pakeitimais] nuostatos, visų pirma jos 3 straipsnio g punktas, 10 straipsnio 1 dalis ir 22 straipsnio 1 dalis, turi būti aiškinamos taip, kad pagal jas draudžiamas vadinamųjų su palūkanomis nesusijusių kredito išlaidų, nustatomų kaip fiksuotas dydis pagal įstatyme nustatytą skaičiavimo formulę, įtvirtintą [Vartojimo kredito įstatymo] 36a straipsnyje, išskyrimas iš vadinamosios bendros kredito kainos vartotojui, apibrėžtos nurodytoje direktyvoje, taip, kad būtų galima nuslėpti nuo vartotojo faktines su palūkanomis nesusijusias kredito išlaidas, kurias patiria įmonė?

2. Ar Direktyvos 93/13 nuostatos, visų pirma jos 1 straipsnio 2 dalis, 6 straipsnio 1 dalis ir 7 straipsnio 1 dalis, turi būti aiškinamos taip, kad pagal jas neleidžiama kontroliuoti vartojimo kredito sutarčių sąlygų pagal šios direktyvos 3 straipsnyje įtvirtintus reikalavimus, kiek tai susiję su vadinamosiomis su palūkanomis nesusijusiomis kredito išlaidomis, kurių nustatymo kriterijai apibrėžti Vartojimo kredito įstatymo 36a straipsnio nuostatose?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

36 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 2008/48 3 straipsnio g punktas, 10 straipsnio 1 dalis ir 22 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiama nacionalinės teisės nuostata, kurioje numatytas maksimalios kredito išlaidų be palūkanų sumos, kuri gali būti nustatyta vartotojui už vartojimo kreditus, apskaičiavimo metodas.

37 Pirmiausia reikia priminti, kad pagal Direktyvos 2008/48 1 straipsnį šios direktyvos tikslas – suderinti tam tikrus valstybių narių įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su vartojimo kredito sutartimis, aspektus.

38 Be to, iš šios direktyvos 22 straipsnio 1 dalies matyti: kadangi šioje direktyvoje pateikiamos suderintos nuostatos, valstybės narės negali toliau taikyti arba priimti savo nacionalinės teisės aktų nuostatų, besiskiriančių nuo nustatytųjų šioje direktyvoje.

39 Galiausiai, kaip matyti iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos, siekdamas užtikrinti plačią vartotojų apsaugą Sąjungos teisės aktų leidėjas jos 3 straipsnio g punkte pateikia plačią sąvokos „bendra kredito kaina vartotojui“ apibrėžtį, apimančią visas išlaidas, įskaitant palūkanas, mokesčius ir bet kuriuos kitus su kredito sutartimi susijusius mokesčius, kuriuos reikalaujama, kad vartotojas sumokėtų pagal kredito sutartį ir kurie yra žinomi kreditoriui, išskyrus mokesčius notarui (šiuo klausimu žr. 2015 m. vasario 26 d. Sprendimo *Matei*, C-143/13, EU:C:2015:127, 48 punktą; 2016 m. gruodžio 8 d. Sprendimo *Verein für Konsumenteninformation*, C-127/15, EU:C:2016:934, 35 punktą ir 2019 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *Lexitor*, C-383/18, EU:C:2019:702, 23 punktą).

40 Direktyvoje 2008/48 nenumatyta nei sąvokos „kredito kaina be palūkanų“, nei nuostatų, reglamentuojančių kredito išlaidų ribojimo ar šių išlaidų paskirstymo tarp ūkio subjekto ir vartotojo klausimą. Iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos matyti, kad minėta „kredito kaina be palūkanų“ yra „bendros kredito kainos“, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 2008/48 3 straipsnio g punktą, pakategorė, nes pastaroji kaina apima visas sąnaudas, įskaitant, be kita ko, palūkanas.

41 Minėtos direktyvos 5 straipsnio 1 dalies g punkte, kuriame išvardyta informacija, vartotojui pateiktina prieš sudarant sutartį, ir tos pačios direktyvos 10 straipsnio 2 dalies g punkte, kuriame nurodyta informacija, kuri turi būti aiškiai ir glaustai nurodyta sutartyje, numatyta pareiga informuoti vartotoją apie „bendrą vartotojo mokamą sumą“, kuri Direktyvos 2008/48 3 straipsnio h punkte apibrėžiama kaip „bendros kredito sumos ir bendros kredito kainos vartotojui suma“. Šiose nuostatose nenumatyta pareigos informuoti apie kredito kainą be palūkanų arba apie jos apskaičiavimo metodą.

42 Taigi reikia konstatuoti, kad Direktyvoje 2008/48 nenumatyta jokios suderintos nuostatos dėl „kredito kainos be palūkanų“ ar jos apskaičiavimo būdo.

43 Nors Direktyvoje 2008/48 suderinami tik tam tikri valstybių narių taisyklių vartojimo kredito sutarčių srityje aspektai, iš jos 44 konstatuojamosios dalies matyti, kad, siekiant užtikrinti rinkos skaidrumą ir stabilumą ir laukiant tolesnio suderinimo, valstybės narės turėtų užtikrinti, kad būtų imtasi kredito davėjams taikomų tinkamų reguliavimo arba kontrolės priemonių (šiuo klausimu žr. 2019 m. birželio 6 d. Sprendimo *Schyns*, C-58/18, EU:C:2019:467, 44 punktą). Vis dėlto būtina užtikrinti, kad šios priemonės neprieštarautų Direktyva 2008/48 suderintoms sritims.

44 Šiuo klausimu reikia priminti, kad Direktyva 2008/48 buvo priimta siekiant dvigubo tikslo – visiems Europos Sąjungos vartotojams užtikrinti aukštą ir vienodą jų interesų apsaugos lygį ir palengvinti tinkamai veikiančios vartojimo kreditų vidaus rinkos vystymąsi (2019 m. rugsėjo 5 d. Sprendimo *Pohotovosť*, C-331/18, EU:C:2019:665, 41 punktas ir 2019 m. gruodžio 19 d. Sprendimo *Home Credit Slovakia*, C-290/19, EU:C:2019:1130, 28 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

45 Šios direktyvos 10 straipsnyje išvardyta informacija, kuri turi būti aiškiai ir glaustai nurodyta sutartyje. Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad minėtos direktyvos 10 straipsnio 2 dalyje visiškai suderinami reikalavimai dėl informacijos, kurią būtinai reikia nurodyti kredito sutartyje (2019 m. rugsėjo 5 d. Sprendimo *Pohotovosť*, C-331/18, EU:C:2019:665, 50 punktas).

46 Be to, kaip priminta šio sprendimo 38 punkte, pagal Direktyvos 2008/48 22 straipsnio 1 dalį, kadangi šioje direktyvoje pateikiamos suderintos nuostatos, valstybės narės negali toliau taikyti arba priimti savo nacionalinės teisės aktų nuostatų, besiskiriančių nuo nustatytų šioje direktyvoje.

47 Nagrinėjamu atveju iš Teisingumo Teismui pateiktos bylos medžiagos matyti, kad nacionalinės teisės aktų nuostatose dėl kredito kainos be palūkanų tik nustatoma šios kainos riba ir apskaičiavimo metodas, taip pat šios ribos nesilaikymo pasekmės. Bet kuriuo atveju, kaip savo išvados 59 ir 60 punktuose pažymėjo generalinis advokatas, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar nacionalinės teisės aktuose nenustatyta papildomos informacijos pareiga.

48 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, Direktyvos 2008/48 3 straipsnio g punktas, 10 straipsnio 2 dalis ir 22 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinami taip, kad pagal juos nedraudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, kuriose numatytas maksimalios kredito išlaidų be palūkanų sumos, kuri gali būti nustatyta vartotojui, apskaičiavimo metodas, jei šiose teisės nuostatose nenustatyta papildomos informacijos apie šias kredito išlaidas be palūkanų pareiga, kuri taikoma kartu su pareiga, numatyta minėto 10 straipsnio 2 dalyje.

Dėl antrojo klausimo

49 Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyvos 93/13 1 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad į šios direktyvos taikymo sritį nepatenka sutarties sąlyga, pagal kurią kredito kaina be palūkanų nustatoma laikantis nacionalinės teisės nuostatoje numatytos maksimalios ribos ir nebūtinai atsižvelgiama į faktiškai patirtas išlaidas.

50 Šiuo klausimu reikia priminti, kad Direktyvos 93/13 1 straipsnio 2 dalyje numatyta šios direktyvos taikymo srities išimtis, kuri taikoma sąlygoms, atspindinčioms įstatymų ar kitų teisės aktų privalomąsias nuostatas, pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją priklauso nuo dviejų sąlygų. Pirma, sutarties sąlyga turi atspindėti įstatymo ar kito teisės akto nuostatą ir, antra, ši nuostata turi būti privaloma (2019 m. lapkričio 7 d. Sprendimo *Kanyeba ir kt.*, C-349/18–C-351/18, EU:C:2019:936, 60 punktas ir 2020 m. kovo 3 d. Sprendimo *Gómez del Moral Guasch*, C-125/18, EU:C:2020:138, 31 punktas).

51 Teisingumo Teismas nusprendė, kad siekiant nustatyti, ar šios sąlygos įvykdytos, nacionalinis teismas turi patikrinti, ar atitinkama sutarties sąlyga atspindi nacionalinės teisės normas, kurios imperatyviai taikomos susitariančiosioms šalims, neatsižvelgiant į jų pasirinkimą, arba normas, kurios taikomos susitariančiosioms šalims dispozityviai, jei dėl jų nebuvo susitarta, t. y. jei šiuo klausimu nebuvo susitarta kitaip (2020 m. kovo 3 d. Sprendimo *Gómez del Moral Guasch*, C-125/18, EU:C:2020:138, 32 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

52 Teisingumo Teismas nusprendė, kad nacionalinis teismas turi turėti omenyje tai, kad atsižvelgiant į tos direktyvos tikslą – būtent apsaugoti vartotojus nuo nesąžiningų sąlygų pardavėjų ar tiekėjų su jais sudaromose sutartyse – tos pačios direktyvos 1 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta išimtis turi būti aiškinama siaurai, kad būtų užtikrintas jos veiksmingumas (šiuo klausimu žr. 2014 m. rugsėjo 10 d. Sprendimo *Kušionová*, C-34/13, EU:C:2014:2189, 77 punktą; 2018 m. rugsėjo 20 d. Sprendimo *OTP Bank ir OTP Faktoring*, C-51/17, EU:C:2018:750, 54 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

53 Bet kuriuo atveju reikia priminti, kad ūkio subjekto su vartotoju sudarytoje sutartyje esanti sąlyga nepatenka į šios direktyvos taikymo sritį, tik jeigu atspindi privalomojo pobūdžio įstatymo ar kito teisės akto nuostatos turinį, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 93/13 1 straipsnio 2 dalį, siejamą su šios direktyvos 13 konstatuojamąja dalimi (šiuo klausimu žr. 2014 m. rugsėjo 10 d. Sprendimo *Kušionová*, C-34/13, EU:C:2014:2189, 80 punktą).

54 Tokia išimtis pateisinama tuo, jog teisėta daryti prielaidą, kad nacionalinės teisės aktų leidėjas nustatė tam tikrų sutarčių šalių visų teisių ir pareigų pusiausvyrą, kurią Sąjungos teisės aktų leidėjas aiškiai siekė apsaugoti (2013 m. kovo 21 d. Sprendimo *RWE Vertrieb*, C-92/11, EU:C:2013:180, 28 punktas ir 2019 m. balandžio 3 d. Sprendimo *Aqua Med*, C-266/18, EU:C:2019:282, 33 punktas).

55 Nors Teisingumo Teismas savo jurisprudencijoje nustatė Direktyvos 93/13 1 straipsnio 2 dalies aiškinimo kriterijus, būtent prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas jais remdamasis turi padaryti konkrečias išvadas.

56 Nagrinėjamu atveju pažymėtina, o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, kad nepanašu, jog sutarties sąlyga, kuria tik įgyvendinamas metodas, skirtas kredito kainos be palūkanų maksimaliai sumai apskaičiuoti, „atspindi“ nagrinėjamą nacionalinės teisės nuostatą (žr. 2019 m. balandžio 3 d. Sprendimo *Aqua Med*, C-266/18, EU:C:2019:282, 35 ir 36 punktus).

57 Iš tiesų neatrodo, kad pati ši nuostata apibrėžia sutarties šalių teises ir pareigas; ji tik apriboja jų laisvę nustatyti kredito kainą be palūkanų, viršijančią tam tikrą lygį, ir visiškai nekliudo nacionaliniam teismui tikrinti galimo tokio nustatymo nesąžiningumo, net jei neviršijama įstatyme nustatyta maksimali riba.

58 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, Direktyvos 93/13 1 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad į šios direktyvos taikymo sritį patenka sutarties sąlyga, pagal kurią kredito kaina be palūkanų nustatoma laikantis nacionalinės teisės nuostatoje numatytos maksimalios ribos ir nebūtinai atsižvelgiama į faktiškai patirtas išlaidas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

59 Kadangi šis procesas pagrindinių bylių šalims yra vienas iš etapų prašymus priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamose bylose, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendžia:

1. **2008 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/48/EB dėl vartojimo kredito sutarčių ir panaikinančios Tarybos direktyvą 87/102/EEB 3 straipsnio g punktas, 10 straipsnio 2 dalis ir 22 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinami taip, kad pagal juos nedraudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, kuriose numatytas maksimalios kredito išlaidų be palūkanų sumos, kuri gali būti nustatyta vartotojui, apskaičiavimo metodas, jei šiose teisės nuostatose nenustatyta papildomos informacijos apie šias kredito išlaidas be palūkanų pareiga, kuri taikoma kartu su pareiga, numatyta minėto 10 straipsnio 2 dalyje.**

2. **1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais 1 straipsnio 2 dalis turi būti aiškinama taip, kad į šios direktyvos taikymo sritį patenka sutarties sąlyga, pagal kurią kredito kaina be palūkanų nustatoma laikantis nacionalinės teisės nuostatoje numatytos maksimalios ribos ir nebūtinai atsižvelgiama į faktiškai patirtas išlaidas.**

Parašai.